

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟังของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัย โดยแยกตามหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีอภิปัญญา
 - 1.1 ความหมายและองค์ประกอบของกลวิธีอภิปัญญา
 - 1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีอภิปัญญา
 - 1.3 หลักการฝึกกลวิธีอภิปัญญา
2. กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ
 - 2.1 หลักการของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ
 - 2.2 ประโยชน์ของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ
3. การฝึกกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา
 - 4.1 ความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาในบริบทการเรียนรู้ภาษา
 - 4.2 ความสำคัญของการพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา
 - 4.3 ความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ
5. การถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังในสถานการณ์อื่น ๆ

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีอภิปัญญา

1.1 ความหมายและองค์ประกอบของกลวิธีอภิปัญญา

กลวิธีอภิปัญญาเป็นแนวคิดหนึ่งของจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งนักจิตวิทยา และ นักการศึกษาจำนวนมากได้ศึกษาค้นคว้ามาตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1970 และกำลังเป็นที่กล่าวถึง อย่างมากในปัจจุบัน กลวิธีอภิปัญญาจึงได้รับการอธิบายไว้ ดังนี้

Wenden (1985) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญา หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนใช้เพื่อ ควบคุมและตรวจสอบการเรียนรู้ของตน ได้แก่

1. การวางแผนการเรียนรู้ (Planning) คือ การกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อที่จะตัดสินใจว่าผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใด และจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย วิธีใด นอกจากนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องตั้งวัตถุประสงค์ และมาตรฐานที่สามารถใช้วัดผลสัมฤทธิ์ใน การเรียนด้วย

2. การควบคุมและตรวจสอบการใช้ภาษา (Monitoring) คือ การที่ผู้เรียน สามารถทราบได้ว่าตนมีข้อผิดพลาดใดในการใช้ภาษาและสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาด ของตน ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อันจะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ ในการเรียนรู้ภาษา

3. การประเมินผลการเรียนรู้ (Checking Outcomes) คือ การที่ผู้เรียนให้ความสนใจกับผลความพยายามในการเรียนหรือการใช้ภาษาที่สอง การประเมินผลการเรียนอย่าง ถ่องแท้ จะเป็นวัตถุประสงค์ของผู้เรียนในการพิจารณาถึงประโยชน์และตัดสินใจใช้วิธีการเรียนรู้ นั้น ๆ

Kellogg (1994) ได้อธิบายถึงคำจำกัดความของกลวิธีอภิปัญญาว่า กลวิธี อภิปัญญาเปรียบเสมือนความรู้และประสบการณ์ที่ควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ นั่นคือ สิ่งที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการคิดด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ O'Malley (1983, cited in Rubin, 1987, p. 23) ที่กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่นำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจ การควบคุมความรู้ หรือการจัดการตนเองโดยใช้กระบวนการ

วางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผล นอกจากนี้ Babbs & Moe (1983) ให้ความเห็นตรงกันว่า อภิปัญญา คือ ความสามารถในการตรวจสอบความรู้เชิงพุทธิพิสัยของตนเอง หรือกระบวนการทางความคิดที่ควบคุมว่าเรากำลังคิดอะไรอยู่ในขณะที่การเรียนรู้กำลังเกิดขึ้น

Enggen & Kauchak (1997) แสดงความเห็นว่ กลวิธีอภิปัญญาเป็นความรู้หรือการตระหนักรู้ของบุคคลเกี่ยวกับกระบวนการทางพุทธิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเป็นความสามารถที่จะใช้กลไกทางการกำกับควบคุม ในการกำกับควบคุมกระบวนการเหล่านี้ ขณะที่ Elwar (1992) ถือว่ากลวิธีอภิปัญญาเป็นแง่มุมหนึ่งของความคิดวิจารณ์ญาณ และครอบคลุมความสามารถของบุคคลในอันที่จะพัฒนากระบวนการอันเป็นระบบในระหว่างการแก้ปัญหา ทบทวน และประเมินความสำเร็จของกระบวนการคิดของตนเองได้

Rubin (1981, cited in Wenden & Rubin, 1987, pp. 23-29) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางสมอง และรวมถึงการควบคุมหรือจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ ซึ่งได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้ การควบคุมกระบวนการเรียน และการตรวจสอบหรือประเมินผลการเรียนของตนเอง

O'Neil & Abedi (1996) ให้ความเห็นว่ กลวิธีอภิปัญญาเป็นการตรวจสอบตนเองอย่างมีสติ และเป็นระยะ ๆ ว่า เป้าหมายในการเรียนรู้ของตนบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อีกทั้งยังหมายถึง การเลือกใช้ และประยุกต์ใช้กลวิธีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเมื่อจำเป็นอีกด้วย ตลอดจนความสามารถที่จะสะท้อนความคิดจากผลของการกระทำและความสามารถในการประเมินผลความคิดนั้น การตระหนักถึงกระบวนการดังกล่าว จำเป็นต้องมีการดำเนินการดังนี้

1. การวางแผน ต้องมีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมหนึ่ง ๆ ไม่ว่าเป้าหมายนั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้อื่นหรือตนเองก็ตาม และต้องมีแผนการอันจะนำไปสู่ความสำเร็จดังที่ตนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

2. การตรวจสอบตนเอง จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบตนเองเพื่อกำกับตนเองให้ดำเนินการปฏิบัติภาระงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

3. กลวิธีจิตพิสัย เพื่อใช้ในการกำกับการปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้สติปัญญาให้ลุล่วงได้อย่างประสบผลสำเร็จ

4. การตระหนัก เป็นการมีสติสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นภายในใจของแต่ละบุคคล และบุคคลนั้นรู้ตัวว่าตนทำอะไรอยู่

Brown et al. (1982, cited in Wenden, 1987, pp. 580-581) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญาเปรียบเสมือนศูนย์บัญชาการในการกลั่นกรองข้อมูลเพื่อให้เกิดความรู้ ซึ่งระบบปฏิบัติการเช่นนี้ ประกอบด้วย

1. การคาดคะเน การใช้กลวิธีนี้ผู้เรียนต้องสามารถตัดสินใจตัดสินใจของตนเองล่วงหน้าเพื่อลงมือปฏิบัติการงานได้ องค์ประกอบของการคาดคะเน ได้แก่ ผู้เรียนต้องสามารถกำหนดได้ว่าตนเองมีความสามารถเพียงพอในการลงมือปฏิบัติการงานหรือไม่ หรือสามารถกำหนดได้ว่าตนเองสามารถปฏิบัติการงานให้สมบูรณ์ได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งต้องสามารถบอกได้ว่าส่วนใดของภาระงานง่าย หรือยากที่สุด เพราะเหตุใด
2. การวางแผน ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการวางแผนล่วงหน้า โดยคำนึงถึงแหล่งข้อมูล และเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนต้องสามารถกำหนดได้ว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องศึกษาเรื่องหนึ่ง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน และมากน้อยเพียงใด เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติการงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งต้องสามารถกำหนดได้ว่ากลวิธีใดมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อนำไปปฏิบัติการงานให้ลุล่วงลงได้อย่างประสบผลสำเร็จ
3. การตรวจสอบ กลวิธีในการตรวจสอบนี้ช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงสถานการณ์ของการไม่รู้ หรือรู้แจ้งของตนเองต่อเรื่องหนึ่ง ๆ
4. การประเมิน เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติการงาน และเป็นการประเมินผลของกิจกรรมที่ได้เสร็จสิ้นลง ซึ่งได้แก่ ผู้เรียนสามารถประเมินได้ว่าสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่ มีลักษณะขัดแย้งหรือสอดคล้องกับข้อมูลอื่นในลักษณะใดบ้าง อีกทั้งต้องประเมินได้ว่าความรู้ใหม่ สอดคล้องกับความจริงหรือไม่ และตนเองสามารถประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์หรือข้อมูลที่เรียนรู้ใหม่ได้หรือไม่และดีเพียงใด

Dirkes (1985) กล่าวว่า พื้นฐานของกลวิธีอภิปัญญาประกอบด้วย การเชื่อมโยงความรู้ใหม่สู่ความรู้เดิม การเลือกกลวิธีความคิดอย่างใคร่ครวญ และการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินกระบวนการคิด

Osman & Hannafin (1992) ให้ความเห็นว่า กลวิธีอภิปัญญา หมายถึง การที่ผู้เรียนมีสติ และมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตน พร้อมทั้งมีความสามารถที่จะควบคุมกระบวนการเหล่านั้นในขณะที่เรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Oxford (1990)

ที่กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญาเกี่ยวข้องกับการคิดไตร่ตรองในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. การมุ่งความสนใจการเรียนรู้ (Centering Your Learning) กลวิธีนี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนอย่างจดจ่อ และจริงจัง รู้ว่าควรจะมีจุดสนใจในจุดใด ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการเรียน จึงเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในทุกสาขาวิชา กลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ ประกอบด้วย กลวิธีเฉพาะ ได้แก่

1.1 การมองการณ์ล่วงหน้าและการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม (Overviewing and Linking with Already Known Material) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เรียนสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภาษาโดยการศึกษากฎเกณฑ์หรือเนื้อหาซึ่งเป็นพื้นฐานของสิ่งที่จะเรียนรู้ไว้ก่อน และพยายามเชื่อมโยงสิ่งใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของตน

1.2 การแสดงความตั้งใจ (Paying Attention) กลวิธีนี้มีความจำเป็นสำหรับการเรียนทักษะทางภาษาทุกทักษะ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนทุกคนมักจะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจสูง กลวิธีการแสดงความตั้งใจแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อย ได้แก่

1.2.1 การมุ่งประเด็นความตั้งใจ (Directed Attention) หมายถึง การตัดสินใจโดยรวมว่าจะให้ความสนใจต่องานที่จะทำและพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนทั้งหลาย

1.2.2 การเลือกประเด็นความสนใจ (Selective Attention) เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรายละเอียดเฉพาะในเรื่องนั้น การส่งเสริมกลวิธีควบคุมความตั้งใจ ทำได้โดยการเสนอกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ การลดสิ่งรบกวนภายในห้องเรียน เตือนผู้เรียนให้มุ่งความสนใจเฉพาะเรื่องที่เรียนและมีการให้รางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมว่ามีความตั้งใจ ส่วนการส่งเสริมการเลือกตั้งใจ ทำได้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับรายละเอียดเฉพาะเรื่อง เช่น การเติมแผนภูมิตาราง หรือชื่อรายการให้สมบูรณ์ถูกต้อง เป็นต้น

2. การจัดระเบียบและการวางแผนการเรียนรู้ (Arranging and Planning Your Learning) เป็นกลวิธีที่มีประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางภาษาทุก ๆ ด้าน กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษา (Finding Out About Language Learning) เป็นความพยายามของผู้เรียนที่จะค้นหาว่ามีอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางภาษาและเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพกับคนอื่น ๆ หรือปรึกษาครูที่เกี่ยวกับปัญหาการเรียนภาษาต่างประเทศ กลวิธีนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ

2.2 การจัดระเบียบ (Organizing) เป็นการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นปัจจัยให้เกิดการเรียนรู้ได้สะดวกและง่ายขึ้น เช่น การจัดเวลาอย่างเหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี และการมีสมุดสำหรับจดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ (Setting Goals and Objectives) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการที่ผู้เรียนตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนเองด้านภาษาว่าจะก้าวไปถึงจุดที่กำหนดได้อย่างไรและเมื่อใด สิ่งเหล่านี้ควรมีการจดบันทึกเอาไว้ จุดมุ่งหมายของการเรียนมีทั้งจุดมุ่งหมายระยะยาว และจุดมุ่งหมายระยะสั้น ในกรณีของเป้าหมาย (Goals) จัดว่าเป็นจุดมุ่งหมายระยะยาว คือ นับเป็นเดือน เป็นเทอม หรือเป็นปี ส่วนจุดประสงค์ (Objectives) เป็นจุดมุ่งหมายระยะสั้น คือ ในเวลา ชั่วโมง วัน หรือสัปดาห์

2.4 การระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมทางภาษา (Identifying the Purpose of a Language Task) เป็นการพิจารณาว่าทักษะทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนหรือเรียนรู้ นั้นมีจุดประสงค์อะไร เช่น ในการฟังหรือการพูด ผู้เรียนควรรู้ว่าสิ่งที่พูดเป็นการพูดอย่างเป็นทางการ พูดแบบบรรยายหรือพูดแบบกันเอง (Casual Speech) สำหรับกิจกรรมการอ่าน ผู้เรียนควรรู้ว่าในการอ่านแต่ละครั้งมีจุดประสงค์อะไร เช่น อ่านเพื่อหาใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว อ่านคร่าว ๆ เพื่อหาข้อมูลบางอย่าง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน (Extensive Reading) หรืออ่านเนื้อหาที่สั้น ๆ เพื่อศึกษารายละเอียดอย่างระมัดระวัง (Intensive Reading) ในด้านการเขียน ก็ควรรู้ว่าจะเขียนเพื่อให้ข้อเท็จจริง เพื่อชักจูง เชิญชวนให้ความบันเทิงหรือเพื่อเร้าอารมณ์ (เบาสบาย สุข เศร้าจริงจัง กลัว) กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้แนวทางว่าจะฝึกฝนทักษะนั้น ๆ ในลักษณะใด ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเตรียมใจที่เฉพาะเรื่องซึ่งทำให้การเรียนรู้ประสบผลดียิ่งขึ้น

2.5 การวางแผนสำหรับกิจกรรมทางภาษา (Planning for a Language Task) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดลักษณะทั่วไปของกิจกรรมหรืองาน สิ่งที่เป็นพื้นฐานเฉพาะของงานแหล่งวิทยาการ และสิ่งจำเป็นที่ต้องการความช่วยเหลือในกาลข้างหน้าในการเรียนภาษา

2.6 การแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน (Seeking Practice Opportunities) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาอย่างจริงจังและมากขึ้น นอกเหนือจากการฝึกฝนในห้องเรียนซึ่งมักจะไม่ใช่เพียงพอในการพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร ตัวอย่างของกลวิธีนี้ได้แก่ การฟังเพลงภาษาต่างประเทศจากวิทยุหรือเทป การหาเพื่อนชาวต่างประเทศ การรับหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารภาษาต่างประเทศ หรือการดูวิดีโอทัศน์ และภาพยนตร์ที่มีเสียงเจ้าของภาษาพูด

3. การประเมินการเรียนรู้ (Evaluating Your Learning) กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 2 ประการ คือ

3.1 การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนพยายามสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองในการฝึกทักษะทางภาษา

3.2 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนวัดความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนภาษาโดยรวมหรือในแต่ละทักษะ สิ่งที่จะช่วยวัดความก้าวหน้าในการเรียน ได้แก่ การตรวจสอบรายการ (Checklists) บันทึกรประจำวัน รวมทั้งการสังเกตจากความรู้อย่างตนเอง กลวิธีการประเมินตนเองสามารถใช้ได้กับทักษะทั้ง 4 เช่น ทักษะการฟัง อาจประเมินว่าฟังเข้าใจได้กี่เปอร์เซ็นต์ หรือพัฒนาขึ้นจากสัปดาห์ก่อน หรือเดือนที่แล้วหรือไม่ ทักษะการพูดอาจประเมินโดยการบันทึกเสียงตนเองแล้วเปรียบเทียบกับเสียงเจ้าของภาษา หรือในการสนทนา คู่สนทนาต้องถามซ้ำบ่อยเพียงใด และเขาแสดงความรู้สึกลับสนหรือไม่ ทักษะการอ่านประเมินได้จากความเร็วหรือความเข้าใจในการอ่านว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับหรือไม่ หรือมีการพัฒนาจากการตรวจสอบครั้งที่แล้วเพียงใด สำหรับทักษะการเขียน สามารถประเมินได้โดยการทบทวนงานที่เขียน หรือเปรียบเทียบผลงานเขียนกับผู้ที่เก่งกว่า หรือเปรียบเทียบกับเพื่อนก็ได้

O'Malley & Chamot (1990) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญา คือ การคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) ซึ่งจะทำโดยการตรวจดูประเด็นหลัก หรือความคิดหลักของงานที่จะต้องทำ การคิดหากลวิธีการเรียนสำหรับงานแต่ละชิ้น การวางแผนในแต่ละชิ้น การวางแผนในแต่ละส่วน แต่ละลำดับ แต่ละความคิดหลัก หรือการคิดถึงหน้าที่ทางภาษาที่จะต้องนำมาใช้ในการทำงานชิ้นนั้น

2. การมุ่งประเด็นความสนใจ (Directed Attention) การตัดสินใจล่วงหน้าที่จะมุ่งประเด็นความสนใจไปที่กิจกรรมทางภาษาที่จะทำโดยไม่สนใจสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องและการรักษาระดับของความสนใจไว้ในระหว่างทำกิจกรรมนั้น

3. การเลือกประเด็นความสนใจ (Selective Attention) การตัดสินใจล่วงหน้าที่จะเลือกมุ่งความสนใจไปยังลักษณะเฉพาะเจาะจงบางลักษณะ หรือรายละเอียดของสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้การทำกิจกรรมทางภาษาชิ้นนั้นให้สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสนใจในลักษณะเฉพาะเหล่านั้นในระหว่างทำกิจกรรม

4. การจัดการตนเอง (Self-Management) การเข้าใจถึงสภาพต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ตนเองเรียนได้ดี และการจัดให้เกิดสภาพเหล่านั้นขึ้น การควบคุมการใช้ภาษาของตนเองเพื่อให้ประโยชน์จากความรู้ที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด

5. การตรวจสอบและดูแลตนเอง (Self-Monitoring) การตรวจสอบ การพิสูจน์ หรือการแก้ไขให้ถูกต้องถึงความเข้าใจภาษาหรือการใช้ภาษาในงานแต่ละอย่างที่ทำ ซึ่งจัดเป็นหัวข้อย่อย ๆ ตามข้อมูลที่มีผู้เรียนระบุไว้ได้ คือ

การตรวจสอบความเข้าใจ (Comprehension Monitoring)

การตรวจสอบการใช้ภาษา (Production Monitoring)

การตรวจสอบการฟัง (Auditory Monitoring)

การตรวจสอบการดู (Visual Monitoring)

การตรวจสอบสำนวนภาษา (Style Monitoring)

การตรวจสอบกลวิธีการเรียน (Strategy Monitoring)

การตรวจสอบการวางแผน (Plan Monitoring)

การตรวจซ้ำสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว (Double – check Monitoring)

6. การระบุปัญหา (Problem Identification) การสามารถเข้าใจ และชี้ถึงสิ่งที่เป็นปัญหาในการที่จะทำงานหรือกิจกรรมทางภาษาแต่ละชิ้นให้สำเร็จ

7. การประเมินผลด้วยตนเอง (Self - Evaluation) การตรวจดูผลของความ
สามารถในการใช้ภาษาในแง่ของความคล่องและความถูกต้อง การตรวจดูความรู้ทางภาษาที่มี
อยู่ การประเมินผลการใช้กลวิธีการเรียน ซึ่งจัดเป็นข้อย่อย ๆ ได้ดังนี้

การประเมินผลการใช้ภาษา (Production Evaluation)

การประเมินผลความสามารถทางภาษาโดยรวม (Performance Evaluation)

การประเมินผลความสามารถในการทำงานหรือกิจกรรมทางภาษา (Ability
Evaluation)

การประเมินผลการใช้กลวิธีการเรียน (Strategy Evaluation)

การประเมินผลความรู้ทางภาษาที่มี (Language Repertoire Evaluation)

จากแนวคิดของ Oxford (1990); O'Malley & Chamot (1990) ซึ่งให้เห็นว่า
กลวิธีอภิปัญญา ประกอบด้วย การมุ่งประเด็นความสนใจ การวางแผนการเรียนรู้ การเลือก
ประเด็นความสนใจ การตรวจสอบการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ แต่ Oxford มี
ความเห็นแตกต่างที่ว่า กลวิธีอภิปัญญาต้องมียอดประกอบย่อย คือ การมองการณ์ล่วงหน้า
และการเชื่อมโยงความรู้ใหม่สู่ความรู้เดิม การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา การจัด
ระเบียบการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ของกิจกรรมทางภาษา รวมทั้งการ
แสวงหาโอกาสในการฝึกฝน ในขณะที่ O'Malley & Chamot มีความเห็นว่า กลวิธีอภิปัญญา
ควรรวมถึงการระบุปัญหาหรือความสามารถเข้าใจและชี้ถึงสิ่งที่เป็นปัญหาในการทำกิจกรรม
ทางภาษาหรืองานแต่ละชิ้น

Siew (1995) ได้เสนอว่ากลวิธีอภิปัญญามียอดประกอบดังนี้

1. การเลือกประเด็นความสนใจ (Selective Attention) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่
สำคัญของกลวิธีอภิปัญญา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีอย่างมีสติในการตัดสินใจล่วงหน้าว่า
งานจำเป็นต้องให้ความสนใจกับสิ่งใดเป็นพิเศษในสถานการณ์ของการเรียนรู้หนึ่ง ซึ่งสิ่งนี้
รวมถึง

1.1 ความสามารถในการเลือกและมุ่งที่จะให้ความสำคัญต่อใจความสำคัญ
หรือข้อมูลที่จำเป็นในแต่ละบทอ่าน รวมทั้งหน่วยคำซึ่งบ่งบอกถึงใจความสำคัญของบทอ่าน
เป็นต้น

1.2 ความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล

2. การวางแผนจัดการล่วงหน้า (Advance Organizer) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากการหาความสัมพันธ์ หรือเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน (Similarity) หรือสิ่งที่ต่างกัน (Difference) ในการพยายามทำความเข้าใจหรืออธิบายบางอย่าง การค้นหามโนภาพ (Concept) และข้อความที่เป็นบทสรุปของเรื่องที่เรียนก็จะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดีพอ และนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เชื่อมโยงกับสิ่งที่รู้อยู่แล้ว ซึ่งเก็บสะสมไว้ในความจำ

3. การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนด จัดการ และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง วิธีการเรียนรู้ประกอบด้วย

3.1 การวางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติอยู่ เป็นการตัดสินใจว่าวิธีการใดเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจ ตนเองต้องรู้ว่าทักษะการเรียนรู้ใดและข้อมูลใดจำเป็นต้องนำมาใช้เพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งความสามารถในการคาดเดาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น และการวางแผนเพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นได้ด้วย

3.2 ความสามารถในการตรวจสอบ เป็นการมองย้อนกลับไปตรวจสอบแผนการที่ได้วางเอาไว้ และการมองไปข้างหน้าเพื่อวางแผนขั้นตอนที่เหมาะสมต่อไป รวมทั้งการเอาใจใส่ต่อสิ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ และการวางกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดประสิทธิภาพและความถูกต้อง

3.3 ความสามารถในการประเมิน เป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลงานที่ได้เสร็จสิ้นลง คุณภาพของขั้นตอนที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และคุณภาพของแผนการโดยรวม รวมทั้งวิธีการปรับเปลี่ยนแผนการในอนาคตต่อไป

จากความหมายและองค์ประกอบของกลวิธีอภิปัญญาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่ากลวิธีอภิปัญญาเป็นการตระหนักรู้ในสิ่งที่เรียน และความสามารถในการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเองโดยมีองค์ประกอบคือ การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินวิธีการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมาย

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีอภิปัญญา

ปัจจุบันงานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มุ่งประเด็นในเรื่องของการคิดและการสอนคิด กลวิธีอภิปัญญาเป็นกลวิธีหนึ่งที่เน้นกระบวนการคิดซึ่งนักการศึกษาและนักวิจัยทางการศึกษาต่างกล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีอภิปัญญาไว้ ดังนี้

Marques (2001) แสดงความเห็นว่าการฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในอภิปัญญาจะส่งผลให้นักเรียนเป็นนักคิดที่ดี อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนความรู้ทักษะและความสามารถไปใช้ในบริบทการเรียนรู้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ และยังเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาให้นักเรียนสะท้อนกระบวนการคิดของตนเอง ซึ่งมีความเห็นพ้องกันกับ John D. et al (1999) ที่กล่าวว่า วิธีการสอนตามแนวอภิปัญญาสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนความรู้ไปยังสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยที่สอนวิธีทางอภิปัญญาในขอบข่ายของทักษะการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert (1998) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการพัฒนาอภิปัญญาให้เด็ก จะช่วยให้เด็กถ่ายโอนการเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นความคิดอภิปัญญาด้วย

Zimmerman (1990); Blakey, Elaine & Spence (1990) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญา มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการบรรลุผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น และช่วยให้ผู้เรียน แก้ไขปัญหาการเรียนรู้อย่างประสบความสำเร็จตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ Davidson, Deuser, & Sternberg (1994) ที่กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญาจะช่วยให้บุคคลสามารถที่จะเล็งเห็นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาในการเรียนได้ อันเป็นกระบวนการอันพึงปรารถนาในทางการศึกษา นอกจากนี้จากงานวิจัยของ Swanson (1990) ได้ให้ข้อสรุปว่า กลวิธีอภิปัญญามีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาได้มากกว่าความถนัดหรือเชาวน์ปัญญาทั่วไป ในขณะที่ Siew (1995) กล่าวว่า กลวิธีอภิปัญญาเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ได้ เพราะผู้เรียนสามารถควบคุมความรู้ของตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ดังเช่นผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาระดับสูงใช้กลวิธีอภิปัญญา ซึ่งได้แก่ กลวิธีการควบคุม การตรวจสอบความเข้าใจและการประเมินตนเองมาก (Vandergrift, 1993 อ้างใน พัทธพร เขียวรีนรมย์, 2536, หน้า 77)

Ellis & Sinclair (1989) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า นักเรียนที่ขาดวิธีการทางอภิปัญญาเปรียบเสมือนนักเรียนที่ขาดแนวทางหรือความสามารถในการทบทวนความก้าวหน้าหรือความสำเร็จในการเรียนรู้ในอนาคต ทำนองเดียวกันกับ Bockaerts (1997, p. 161) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนที่ใช้กลวิธีอภิปัญญามีแนวโน้มที่จะมีความคล่องแคล่วมากกว่าผู้เรียนที่ขาดการใช้กลวิธีอภิปัญญา ยิ่งไปกว่านั้นผู้เรียนที่สามารถใช้กลวิธีอภิปัญญานี้จะสามารถใช้ความรู้เดิมอย่างรอบครอบ เพื่อวิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้และวางแผนการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด

ของ Devine (1993, p. 109) ที่กล่าวว่า การมีพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาที่แข็งแกร่งเป็นสิ่งสำคัญในการประสบความสำเร็จในการเรียน สามารถเป็นผู้เรียนที่ดี เป็นผู้รู้จักการเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในความรู้อย่างเข้าใจ

Oxford (1990, pp. 37-193) กล่าวว่า กลวิธีภูมิปัญญาเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมกระบวนการทางความคิดหรือสติปัญญาของตนเองได้ ถึงแม้ว่ากลวิธีภูมิปัญญาเป็นกลวิธีโดยอ้อม (Indirect Strategies) แต่ก็เป็นกลวิธีที่สนับสนุนและกำกับดูแลวิธีการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนทักษะทางภาษาทั้ง 4 อย่าง เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ดังเช่น งานวิจัยของ Martin (1987) ที่ศึกษาถึงผลของการสอนกลวิธีภูมิปัญญาที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านและด้านการเขียน งานวิจัยนี้เป็นความพยายามที่จะรวบรวมงานวิจัยทางด้านกลวิธีภูมิปัญญา และงานวิจัยด้านกลวิธีการสอนในการเขียน เพื่อออกแบบวิธีการควบคุมและตรวจสอบการเรียนรู้ภาษาสำหรับสอนการเขียน ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่านด้วย ผลการวิจัยสรุปว่า กลวิธีภูมิปัญญาเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการควบคุมกิจกรรมการใช้ความรู้ความคิดของบุคคล การควบคุมการใช้ความรู้ความคิดนี้อาจแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1) ความรู้ 2) ประสิทธิภาพ 3) เป้าหมาย และ 4) การนำกลวิธีภูมิปัญญาไปใช้ในการสอนเขียน นักเรียนจะได้รับความรู้ในภูมิปัญญา ซึ่งจะส่งผลต่อการควบคุมประสิทธิภาพในภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมก็จะระลึกและนำขั้นตอนต่อไปนี้ไปใช้ คือ 1) คิดเกี่ยวกับความคิด 2) ตระหนักถึงเป้าหมายสำคัญและทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น 3) วางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) ตรวจสอบว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ 5) แก้ไขหากไม่บรรลุเป้าหมายในครั้งแรก ในชั้นเรียนที่สอนการเขียนในงานวิจัย ผู้สอนจะสอนกลวิธีเฉพาะและจัดกิจกรรมเฉพาะให้นักเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ริตาร์ดน์ สมานพันธ์ (2540) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่ใช้ภูมิปัญญาและนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขียมจิต บุรณ์โกศา (2533) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ภูมิปัญญา มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างไรก็ตาม Mcneil (1984) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถใช้กลวิธีการอ่านได้อย่างถูกต้องเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ตระหนักถึงความสำคัญและการประเมินกลวิธีการเรียนด้วย นอกจากนี้ Baker (1991) แสดง

ความเห็นว่าการทักขณวิภินญญนไม่เพียงแต่สามารถประยูกตใช้ได้กับทักขณการอ่าน แต่สามารถใช้กับทักขณการเขียน การฟัง การศีกษา และการแก้ปัญหในการเรียน และวิชาอื่น ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายของความร้ความเข้าใจ

Flavell (1978) ให้ความเห็นว่าการทักขณวิภินญญนสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทักขณการงานทุกรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Pressley, Haris & Guthrie (1992) ที่ให้ความเห็นว่าการทักขณวิภินญญนมีความสำคัญอย่างย้งในการเรียนร้ไม่เพียงแต่การเรียนร้ภาษา เนื่องจากการทักขณวิภินญญนช่วยให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนร้ของตนเอง นอกจากนั้นการนำกลไกในการตรวจสอบตนเองไปใช้ก็คือ การตรวจสอบความร้ตนเอง อีกร้การทักขณวิภินญญนสามารถใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ไม่เพียงแต่การเรียนร้ภาษา นอกจากนั้นักการศีกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่าการทักขณวิภินญญนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนลึกร้ ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถจัดและควบคุมกระบวนการทางความคิดของตนเองได้ นั่นก็คือมีความสามารถในการร้ความร้ความเข้าใจโดยร้จักตรวจสอบและควบคุมความคิดของตนเองได้ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการทักขณวิภินญญน ซึ่งการทักขณวิภินญญนสามารถใช้ได้กับทักขณการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ศาสตร์ทางภาษา สังคมศาสตร์ ดนตรี และวิชาอื่น ๆ (Don & Barbara, 2000) เช่น งานวิจัยของ Elawar (1992) ที่สรุปว่าการทักขณวิภินญญนช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนั้นงานวิจัยของ ธนาภรณ์ ดันเจริญ (2535) เกี่ยวกับทักขณการพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวการทักขณวิภินญญนสำหรับเพิ่มความสามารถทางดนตรีในการทำอิมโพรไวเซชัน โดยทำการวิจัยเชิงทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยจากการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่าการทักขณวิภินญญนซึ่งได้รับการฝึกการทักขณวิภินญญนร่วมกับทักขณการฝึกทำแบบฝึกหัด ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนอิมโพรไวเซชัน ทั้งเมื่้อสิ้นสุดการฝึกและหลังสิ้นสุดการฝึก 4 สัปดาห์ สูงกว่าคะแนนที่ได้ก่อนการฝึก นอกจากนั้นคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 2 มีค่าสูงกว่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 1 และเมื่้อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าการทักขณวิภินญญนไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการทักขณวิภินญญนใน 2 กลุ่มนี้ สำหรับการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 1 แต่สำหรับการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 2 กลุ่มทดลองที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทักขณวิภินญญนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ทำนองเดียวกันผลการวิจัยในด้านสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ พบว่า อภิปัญญามีบทบาทสำคัญมากในการใช้ทักษะการคิดระดับสูง และการออกแบบข้อมูล อีกทั้งยังสามารถปรับใช้ได้กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ (Robyler et al., 1997)

นับได้ว่ากลวิธีอภิปัญญามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นกลวิธีที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นนักคิดที่ดี มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาในการเรียนและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งกลวิธีอภิปัญญายังเป็นกลวิธีที่ฝึกกันได้และสามารถปรับใช้ได้กับการเรียนในสถานการณ์อื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนภาษา

1.3 หลักการฝึกกลวิธีอภิปัญญา

ผลการวิจัยด้านอภิปัญญาชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนอาจจะตระหนักถึงการฝึกกลวิธีอภิปัญญาบางประเภท แต่ผู้เรียนมักจะไม่ได้เข้าใจถึงการนำไปใช้ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการสอนการฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้กลวิธีในสถานการณ์การเรียนรู้อื่น ๆ และตรวจสอบการใช้กลวิธีด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนำกลวิธีไปประยุกต์ใช้เป็นหลักสำคัญที่นำไปสู่การเป็นนักคิดที่มีทักษะและเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ (Elyse et al., 2001; Adkins, 1997)

Simon (1994) ได้เสนอแนะว่าหลักการสำหรับการฝึกกลวิธีอภิปัญญาที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. กิจกรรมและกระบวนการ ควรได้รับการเน้นมากกว่าผลการเรียน (Process Principle)
2. ผู้เรียนต้องได้รับการช่วยเหลือให้ตระหนักรู้ในกลวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ทักษะการกำกับตนเอง และความสัมพันธ์ของกลวิธีและทักษะเหล่านี้กับเป้าหมายการเรียนรู้ (Reflectivity Principle)
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธิปัญญา อภิปัญญา และองค์ประกอบของการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัย นับเป็นเรื่องสำคัญ (Affectivity Principle)
4. ผู้เรียนต้องได้รับการสอนให้ตระหนักในการใช้และหน้าที่ของความรู้และทักษะ (Functionality Principle)

5. ผู้สอนและผู้เรียนควรมุ่งไปสู่การถ่ายโอนการเรียนรู้และการแผ่ขยาย (Transfer Principle)
6. ผู้เรียนควรได้รับการสอนให้รู้จักวิธีการกำกับ การวินิจฉัย และการทบทวน หรือประเมินการเรียนรู้ของตนเอง (Self-Diagnosis Principle)
7. ควรออกแบบการสอนในแบบที่จะมีความสมดุลระหว่างคุณภาพและปริมาณ ของกิจกรรมการเรียนรู้ (Activity Principle)
8. ความรับผิดชอบในการเรียนควรค่อย ๆ เปลี่ยนมาเป็นของผู้เรียน (Scaffolding Principle)
9. สำหรับเด็กเล็ก ควรมีการเน้นความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อว่าจะได้มีการ เริ่มฝึกการกำกับตนเองตั้งแต่เล็ก (Supervision Principle)
10. การร่วมมือกันและอภิปรายร่วมกันในระหว่างผู้เรียนนับเป็นสิ่งจำเป็น (Cooperation Principle)

นอกจากนี้ Derry & Murphy (1986) ได้แสดงความเห็นว่า ควรฝึกให้ผู้เรียน ตระหนักได้ว่าตนต้องเรียนอะไร มีเป้าหมายอะไร อีกทั้งควรแจ้งให้ผู้เรียนได้รับรู้เกี่ยวกับ ประโยชน์ของกลวิธีต่าง ๆ รวมทั้งข้อความรู้เกี่ยวกับโอกาสและวิธีที่จะใช้กลวิธีเหล่านั้น (Metacognitive Knowledge) นอกจากนี้ยังอธิบายเพิ่มเติมถึงแนวการฝึกความรู้ภูมิปัญญา คือ การสอนให้ผู้เรียนประเมินอย่างมีเหตุผลถึงผลของกลวิธีที่ผู้เรียนใช้ (Metamemory Acquisition Procedures) ซึ่งเป้าหมายของการสอนวิธีนี้ คือ ให้ผู้เรียนได้ค้นพบด้วยตนเอง เกี่ยวกับกลวิธีต่าง ๆ และการอำนวยความสะดวกของกลวิธีเหล่านั้น

สรุปได้ว่าหลักการฝึกกลวิธีภูมิปัญญาให้กับผู้เรียนนอกจากจะเน้นในด้าน กระบวนการเรียนรู้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านจิตพิสัย การถ่ายโอนการเรียนรู้ วัยของ ผู้เรียน และการอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้การฝึกบรรลุผลตามเป้าหมาย

2. กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

2.1 หลักการของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

การสอนฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมา นั้นส่วนใหญ่มุ่งประเด็นในด้านผล แต่ขาดการมุ่งเน้นในกระบวนการฟัง จึงส่งผลให้นักเรียน ส่วนมากขาดแนวทางการฟังและมีความวิตกกังวลสูงในการเรียนการสอนฟัง นอกจากนี้ เทคโนโลยีและการสื่อสารในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้า การฟังจึงมีความสำคัญและจำเป็น มากที่ผู้สอนควรพัฒนาวิธีการสอนฟังเพื่อให้ผู้เรียนสามารถชี้นำตนเองในการฟังได้

นักการศึกษาจำนวนมากกล่าวว่า กลวิธีที่เหมาะสมกับการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ คือ กลวิธีอภิปัญญาในการฟัง ดังเช่น O'Malley & Chamot (1995) ได้เสนอแนวคิด ว่า กลวิธีอภิปัญญาเหมาะสมในกิจกรรมด้านทักษะรับสาร ซึ่งการฟังเป็นทักษะรับสาร (Receptive Skills) ทักษะหนึ่งที่เกิดทักษะส่งสาร (Productive Skills) ซึ่งได้แก่ การพูด และการเขียน ถึงแม้การฟังจะเป็นทักษะของการเรียนมากกว่าการสร้างหรือการใช้ภาษา แต่ก็ มีความสำคัญเท่ากัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักกลวิธีที่จะพัฒนาการ ฟังของตน และสามารถนำกลวิธีเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน (Willis, 1981, p. 135)

ในการเรียนการสอนฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง O'Malley & Chamot (1995, p. 44) ได้เสนอหลักการของ กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. การเลือกประเด็นความสนใจ (Selective Attention) การตัดสินใจล่วงหน้า ที่จะเลือกประเด็นความสนใจไปยังลักษณะเฉพาะเจาะจงบางลักษณะหรือรายละเอียดของ สถานการณ์ ซึ่งจะช่วยในการทำกิจกรรมทางภาษาขึ้นนั้นให้สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสนใจในลักษณะเฉพาะในระหว่างกิจกรรมการฟัง เช่น สนใจฟังคำสำคัญ (Key Words) หรือวลีต่าง ๆ (Phrases)

2. การวางแผน (Planning) ซึ่งจะทำโดยการตรวจดูประเด็นหลัก หรือความคิดหลักของงานที่จะต้องทำ การคิดหากลวิธีการเรียนสำหรับงานแต่ละชิ้น การวางแผนในแต่ละส่วนแต่ละลำดับ แต่ละความคิดหลัก หรือการคิดถึงหน้าที่ทางภาษาที่ต้องนำมาใช้ในการทำงานชิ้นนั้น

3. การควบคุม และการตรวจสอบการใช้ภาษา (Monitoring) เป็นการทบทวนความสนใจที่มีต่อการเรียนรู้ ความเข้าใจข้อมูล หรือผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้น การควบคุมการใช้ภาษาจะช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนมีข้อผิดพลาดใดในการใช้ภาษา

4. การประเมินผลสิ่งที่ฟัง (Evaluation) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจหลังการทำกิจกรรมการฟัง การประเมินจะทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตน

ขณะที่ Oxford (1990, pp. 152-163) ได้ให้ทัศนะว่าหลักการของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ มีดังนี้

1. การมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ (Centering Your Learning) ได้แก่

1.1 การมองการณ์ล่วงหน้า และการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม (Overviewing and Linking with Already Known Material) เช่น ผู้เรียนอาจเตรียมศึกษาคำศัพท์ จำนวน และไวยากรณ์ เกี่ยวกับสิ่งที่จะได้ฟัง จากนั้นเปรียบเทียบกับคำศัพท์ จำนวน หรือไวยากรณ์ในภาษาของตนเอง

1.2 การแสดงความตั้งใจ (Paying Attention) ได้แก่

1.2.1 การควบคุมความตั้งใจในการฟัง การให้ความตั้งใจต่องานที่ฟัง และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนทั้งหลาย

1.2.2 การให้ความสนใจในประเด็นเฉพาะเรื่อง เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรายละเอียดเฉพาะในเรื่องที่ฟัง

2. การจัดระเบียบและวางแผนการฟัง (Arranging and Planning Your Learning) ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การฟัง เช่น การกำหนดเป้าหมายของการฟัง ผู้เรียนอาจกำหนดว่าจะสามารถฟังการสนทนาในบางโอกาสของเจ้าของภาษาให้เข้าใจภายในภาคเรียนนี้ สำหรับจุดประสงค์ของการฟัง จะฟังเทปประกอบบทเรียนภาษาอังกฤษวันละ 10 นาที ทุกวัน เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อปรับปรุงความเข้าใจด้านการฟัง

2.1 การระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมทางภาษา เป็นการพิจารณาว่าทักษะภาษาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนหรือเรียนรู้นั้นมีจุดประสงค์อะไรในการฟัง

2.2 การวางแผนสำหรับกิจกรรมทางภาษา กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดลักษณะทั่วไปของกิจกรรมหรืองาน เช่น งานในด้านการฟัง ในกรณีที่ผู้เรียนต้องการฟังข่าวต่างประเทศเป็นภาษาอังกฤษ ขั้นแรกกำหนดลักษณะของงาน คือ การฟังข่าวต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และการเมือง ผู้เรียนอาจนึกถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ เช่น อาวุธนิวเคลียร์ การเจรจาทางการทูต การส่งกำลังอาวุธ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น จากนั้นผู้เรียนสำรวจความรู้ภายในตนเองว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดมากน้อยเพียงใด เมื่อรู้อย่างมีความรู้ไม่เพียงพอในบางเรื่องก็ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องนั้นในด้านคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยค และความรู้พื้นฐาน การวางแผนเช่นนี้อาจจะไม่ครอบคลุมสิ่งที่จะฟังได้ครบถ้วน แต่เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการฟังที่ดีพอสมควรแล้ว

2.3 การแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน เช่น การฟังเพลงภาษาต่างประเทศจากวิทยุหรือเทป หรือการดูวิดีโอทัศน์ และภาพยนตร์ที่มีเสียงเจ้าของภาษาพูด และการหาเพื่อนชาวต่างประเทศ

3. การประเมินการเรียนรู้ (Evaluating Your Learning)

3.1 การควบคุมและตรวจสอบการฟัง เช่น ผู้เรียนตรวจสอบตนเองว่าเข้าใจความหมายเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังทั้งหมดหรือไม่ ควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับความสับสนได้เพียงใด และจัดการแก้ไขเมื่อมีการเดาผิดพลาดหรือไม่ อย่างไร

3.2 การประเมินตนเอง โดยการใช้บันทึกประจำวัน หรือแบบสำรวจรายการ (Checklists) เช่น ฟัง อาจประเมินว่าฟังเข้าใจได้ที่เปอร์เซ็นต์ หรือพัฒนาขึ้นจากสัปดาห์ก่อนหรือเดือนที่แล้วหรือไม่

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของ Oxford แตกต่างจากแนวคิดของ O'Malley และ Chamot กล่าวคือ กลวิธีอภิปรายในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษควรรวมไปถึง การมองการณ์ล่วงหน้า และการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม รวมทั้งการระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมทางภาษา และการแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน นอกเหนือไปจากการวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผลการฟัง

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักการของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษเกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงกระบวนการฟังและกลวิธีการฟัง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญในการฟัง ได้แก่ การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินสิ่งที่ฟังด้วยตนเอง รวมทั้งการแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน

2.2 ประโยชน์ของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

จากหลักการของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษชี้ให้เห็นว่ากลวิธีอภิปัญญาในการฟังเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมการฟัง อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการฟังควบคู่ไปกับผล ดังนั้นกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจจึงมีประโยชน์ในการสอนฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ เห็นได้จากงานวิจัยดังต่อไปนี้

งานวิจัยของ O'Malley & Chamot (1990) Vandergrift (1997) ที่ศึกษาถึงความแตกต่างในการใช้กลวิธีการเรียนระหว่างผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพมากและผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพน้อย ชี้ให้เห็นว่า กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษมีส่วนสนับสนุนให้ผู้ฟังประสบความสำเร็จในการฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง นอกจากนี้ O'Malley & Chamot ยังได้เปรียบเทียบผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองระดับชั้นกลางของวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ได้รับการสอนการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจ กลวิธีความรู้ความเข้าใจ กลวิธีทางสังคม และกลวิธีจิตพิสัย ในการฟังบรรยายวิชาการกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนกลวิธีดังกล่าว เข้าใจภาระงานทางด้านการฟังได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมทำนองเดียวกัน Vandergrift ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า กลวิธีอภิปัญญาไม่เพียงแต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการฟังเพื่อความเข้าใจในภาษาที่สอง แต่ยังสามารถส่งเสริมการพัฒนาการฟังในกิจกรรมการฟังในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

นอกจากนี้งานวิจัยของ Thomson & Rubin (1996, pp. 332-337) ที่ศึกษาผลของการสอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังและกลวิธีความรู้ความเข้าใจในการฟังให้กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่กำลังเรียนภาษารัสเซีย โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกได้รับการสอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังและกลวิธีความรู้ความเข้าใจในการฟัง ส่วนกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มควบคุมผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มแรกมีคะแนนในการฟังสูงขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้นจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟังช่วยให้ผู้เรียนจัดการวิธีการในการฟังของตน

สรุปได้ว่ากลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศมีบทบาทที่สำคัญในการสอนฟัง กล่าวคือ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดไตร่ตรองในเรื่องกระบวนการฟังควบคู่กับผล อาทิ รู้จักเลือกใช้กลวิธีการฟังที่เหมาะสมกับเนื้อหา และรู้จักตรวจสอบความเข้าใจและประเมินสิ่งที่ฟังด้วยตนเองตลอดจนมีแนวคิดในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้ ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

3. การฝึกกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

สำหรับการฝึกกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ Vandergrift (1999, pp. 172-173) ได้เสนอขั้นตอนการฝึกดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมก่อนการฟัง ซึ่งใช้กลวิธีการวางแผนการฟัง (Planning) ประกอบด้วยกลวิธีย่อย ดังนี้

1.1 การคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับบทเรียนใหม่แล้วเชื่อมโยงกับความรู้เดิม โดยผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนศัพท์หรือสำนวนที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง และเขียนข้อมูลสำคัญที่คาดว่าจะอยู่ในเรื่องที่ฟัง นอกจากนี้ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์ในการฟังเพื่อให้ผู้เรียนรู้ข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นต้องฟัง ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเลือกตั้งใจ (Selective Attention) เพื่อค้นหาคำตอบใดคำตอบหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องสนใจเนื้อหาอื่นที่ไม่ใช่คำตอบ

1.2 การทำนายหรือคาดเดาเรื่องที่ฟังล่วงหน้า โดยผู้สอนถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทำนายหรือเดาเรื่องที่ฟัง หรือจัดกลุ่มให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อที่จะฟัง นอกจากนี้ผู้สอนอาจจะให้แบบฝึกหัดแบบโคลซ (Cloze Exercise) หรือแบบฝึกหัดอื่นๆ เช่นการเติมคำหรือข้อความลงในตารางที่กำหนดให้ หรือการจับคู่ข้อความที่สัมพันธ์กัน เป็นต้นที่สามารถฝึกให้ผู้เรียนทำการทำนายในสิ่งที่คาดหมายว่าจะต้องฟัง

1.3 การมุ่งความสนใจกับคำศัพท์หรือมโนทัศน์ที่สำคัญของเรื่องที่ฟัง ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะใช้ตัวชี้แนะหรือเนื้อหาความข้างเคียง ช่วยในการคาดหมายคำศัพท์หรือสำนวนข้อความที่ผู้เรียนไม่รู้จัก

ขั้นที่ 2 กิจกรรมระหว่างฟัง ใช้กลวิธีการควบคุมและตรวจสอบการฟัง (Monitoring) ซึ่งในระหว่างกิจกรรมการฟัง ผู้เรียนดำเนินการตรวจสอบความเข้าใจและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้กลวิธีของตนเอง โดยจำเป็นต้องประเมินสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ ซึ่งได้แก่

2.1 การฟังแล้วหยุดเป็นช่วงเพื่อย่อและทบทวนใจความสำคัญ ซึ่งผู้สอนจะแบ่งสัดส่วนการฟัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปและทบทวนใจความสำคัญของแต่ละส่วนของเนื้อเรื่องที่ฟัง

2.2 การตรวจสอบผลการทำนายที่ตั้งไว้ และตั้งการทำนายใหม่ ขณะฟัง ต้องหาคำตอบให้แก่การทำนายไว้ตอนแรก และเมื่อพบข้อเท็จจริงใหม่จะต้องปรับการคาดคะเนหรือตั้งขึ้นใหม่ พร้อมทั้งตรวจสอบไปเรื่อย ๆ

ขั้นที่ 3 กิจกรรมหลังการฟัง ซึ่งใช้กลวิธีการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) โดยประเมินผลของกลวิธีที่ใช้โดยที่ผู้สอนสามารถสนับสนุนการประเมินตนเองของผู้เรียนและให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์ (Reflection) เกี่ยวกับกลวิธีที่ผู้เรียนใช้ เช่น เดาหรือสรุปความหมายของคำบางคำได้อย่างไร ทำนายถูกได้อย่างไร หรือผู้เรียนดัดแปลงการใช้กลวิธีเฉพาะอย่างไร

การฝึกกลวิธีอภิปญญามีหลายรูปแบบ ในบางวิธีเหมาะกับการฝึกใช้กลวิธีอภิปญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ เช่น การเก็บบันทึกทางความคิด การวางแผนและควบคุมตนเอง และการประเมินผลตนเอง

นอกเหนือจากกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกกลวิธีอภิปญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้สอนจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคำนึงถึงงานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำไปนั้นสำเร็จไปได้อย่างไร ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการถ่วงโอนกระบวนการคิดเพื่อทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น (Blakey et al., 1990)

จากขั้นตอนในการฝึกกลวิธีอภิปญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า กลวิธีอภิปญญาเป็นกลวิธีระดับสูงที่ผู้สอนสามารถสอนกลวิธีเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ผู้สอนควรส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักใช้กลวิธีอภิปญญาทุกประเภทเพื่อให้เป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ (Mandelsohn, 1995; Rubin, 1995 & Oxford, 1990)

ดังนั้นการฝึกกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งในการเรียนการสอนฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยผู้สอน ควรเปลี่ยนจุดเน้นจากผลงาน (Performance) มาที่การเพิ่มพูนการควบคุมตนเอง และการตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนให้มากขึ้น ซึ่งการตระหนักรู้และการกำกับควบคุมตนเอง นั้น เป็นสิ่งที่สอนกันได้โดยตรง

4. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา

4.1 ความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาในบริบทการเรียนรู้ภาษา

ในบริบทการเรียนรู้ภาษา ความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา หมายถึง ความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ภาษาของตนเอง ซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษา กล่าวคือ เป็นการตระหนักถึงกิจกรรมที่ตนกำลังทำ เช่น การตระหนักคิดเกี่ยวกับวิธีการเรียน การมุ่งประเด็นความสนใจโดยการทบทวน ประเมินผล และตรวจสอบสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ และมีความตั้งใจว่าตนจะทำอะไรในการเรียนรู้ครั้งต่อไป (Ellis, 1999)

เมื่อกล่าวถึงความตระหนักในอภิปัญญาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา Ellis (1999) กล่าวว่า จากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าเด็กมีความรู้ในอภิปัญญาในระดับหนึ่งอยู่แล้ว แต่เมื่อเรียนถึงระดับมัธยม ทักษะการเรียนรู้พื้นฐานยังคงเป็นหลัก ขณะที่การพัฒนาทางจิตใจได้เปลี่ยนไป คือ มีความตระหนักในตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งครูสามารถสนับสนุนหรือกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนความคิดเชิงวิจารณ์ในสิ่งที่นักเรียนทำ เพื่อที่จะให้นักเรียนสามารถวางแผน และชี้นำตนเองในการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าครูจะมีวิธีการสอนรวมทั้งสื่อการสอนที่หลากหลาย แต่สิ่งเหล่านี้อาจไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนความคิดที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความตระหนักในอภิปัญญา

นอกจากนี้ O'Neil & Abedi (1996) ให้ความเห็นว่า การตระหนักถึงการใช้กลวิธีอภิปัญญาจำเป็นต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ต้องมีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมหนึ่ง ๆ ไม่ว่าเป้าหมายนั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้อื่นหรือตนเองก็ตาม และต้องมีแผนการอันจะนำไปสู่ความสำเร็จดังที่ตนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

2. การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบตนเอง (Self-checking Mechanism) เพื่อกำกับตนเองให้ดำเนินการปฏิบัติภาระงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

3. กลวิธีเชิงจิตพิสัย (Affective Strategy) ต้องมีกลวิธีเชิงจิตพิสัย เพื่อใช้ในการกำกับการปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้สติปัญญาให้ลุล่วงได้อย่างประสบผลสำเร็จ

4. การตระหนัก (Awareness) เป็นการมีสติสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นภายในใจของแต่ละบุคคล และบุคคลนั้นรู้ตัวว่าตนทำอะไรอยู่

งานวิจัยในเรื่องอภิปัญญาส่วนมากให้ความสำคัญกับความตระหนัก เนื่องจากการมีความตระหนักในอภิปัญญาสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการสะท้อนความคิดต่อเรื่องที่กำลังเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การบรรลุสำเร็จในการเรียน เห็นได้จากงานวิจัยดังนี้

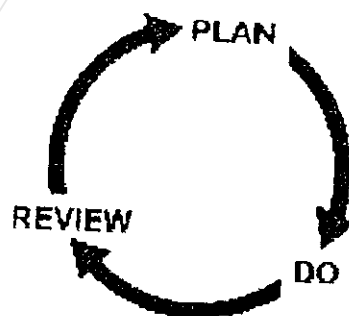
งานวิจัยของ Darabie (2000) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาของนักศึกษาชาวจอร์แดนและความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษและวรรณคดีอังกฤษ จำนวน 300 คน มหาวิทยาลัยจอร์แดน ในช่วงเดือนธันวาคมปี 1999 ถึงเดือนมกราคม ปี 2000 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความตระหนักในอภิปัญญา ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำนายความสำเร็จในการอ่านเพื่อความเข้าใจและแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยสรุปว่า นักศึกษาร้อยละ 62 มีความตระหนักในอภิปัญญาในการอ่านภาษาอังกฤษ แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ นอกจากนี้ Darabie ยังให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การมีความตระหนักในอภิปัญญาในการอ่านสามารถช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการสะท้อนความคิดต่อเรื่องที่กำลังอ่าน

จะเห็นได้ว่าความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้สอนภาษาควรสนับสนุนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้ความคิดต่อการเรียนการสอนได้

4.2 ความสำคัญของการพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา

การพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาได้รับการพิจารณาว่าเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการเรียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าถึงแม้นักเรียนจะได้รับการฝึกกลวิธีความรู้ความเข้าใจ แต่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกให้สะท้อนการใช้กลวิธีการเรียนของตน หรือสะท้อนว่าตนเองเรียนรู้ได้อย่างไร นั่นคือ ขาดมิติของอภิปัญญา หรือขาดการพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา จึงส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจความสำคัญของสิ่งที่ตนเองกำลังฝึก ทำนองเดียวกันถึงแม้ว่าผู้สอนใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่นักเรียนได้เรียน เช่น รูปแบบของการทดสอบตนเอง (Self-Test) แบบสำรวจรายการที่เน้นในด้านผลเนื้อหาในแต่ละบทเรียน หรือแบบการประเมินตนเอง แต่ขาดการกระตุ้นการสะท้อนความคิดในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนก็อาจไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนได้ (Sinclair & Ellis, 1992)

ในการนี้ Ellis (1999) จึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากการเรียนภาษา สำหรับการสอนฟัง ซึ่งมีขั้นตอนก่อนฟัง ขณะฟัง และหลังฟัง ขั้นตอนเหล่านี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงขอบข่ายของการสะท้อนประสบการณ์ กล่าวคือ การแสดงถึงธรรมชาติของการเรียน คือ การวางแผนการเรียน การลงมือปฏิบัติ และการทบทวนการเรียน ดังภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิธีการพัฒนาความตระหนักในอภิปัญญา แนวคิดนี้สามารถนำไปใช้เป็นกรอบการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากการเรียนภาษา

ภาพ 1 แสดงวิธีการพัฒนาความตระหนักในอภิปัญญา

นอกจากนี้ Ellis ยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การที่จะฝึกให้ผู้เรียนมีความตระหนักในอภิปัญญา ผู้สอนจำเป็นต้องเพิ่มบทบาทของตนเองโดยการแสดงบทบาทการตั้งคำถาม (Question Role) เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสร้างความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญา กล่าวคือ การแจ้งให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่ผู้เรียนจะทำ และตั้งคำถามเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำ เช่น ทำงานนั้นได้อย่างไร ทำได้ดีเท่าใด นั่นคือ การมุ่งเน้นกระบวนการ

อย่างไรก็ตามบางครั้งคำถามของผู้สอนอาจค่อนข้างเป็นนามธรรม ซึ่งผู้เรียนอาจสับสนและไม่สามารถตอบคำถามได้ ดังนั้นคำถามที่ดีควรเป็นคำถามที่ตรงประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้ กล่าวคือ เป็นคำถามที่มุ่งเน้นความสนใจ และสนับสนุนการสังเกต เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบได้ เช่น อะไรช่วยให้เข้าใจคำถามบางคำในเรื่องนี้ได้กระทำอะไรไปแล้ว ทำอย่างไร และทำได้ดีเท่าใด จำเป็นต้องทบทวนอะไร หรือจะทำอะไรในการเรียนครั้งต่อไป คำถามดังกล่าวนี้ผู้สอนอาจกระตุ้นโดยใช้คำพูดปากเปล่า (Oral Prompts) หรือเป็นคำถามนำ (Written Questions) ในการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการเหล่านี้ที่ละเล็กละน้อยเพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ภาษาเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนใช้การคิดไตร่ตรองในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาความตระหนักในอภิปัญญาเป็นมิติที่ขาดหายไปในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนสะท้อนมุมมองในด้านอภิปัญญา เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ

4.3 ความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

จากแนวคิดของ Goh (1997, p. 174) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนที่ต้องการเป็นผู้ฟังที่ดี จำเป็นต้องพัฒนาความตระหนักในกลวิธีอภิปัญญาเพิ่มมากขึ้น Ellis (1999) จึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของกลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษว่า นอกจากครูจะให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น ฟังแล้วระบายสี ฟังแล้ววาดรูป อื่น ๆ เป็นต้นแล้ว ครูจำเป็นต้องให้นักเรียนสะท้อนความคิด โดยการถามคำถามว่านักเรียนได้ฟังอะไร ทำไมจึงต้องฟัง นักเรียนฟังอย่างไร ฟังดีเท่าใด สิ่งที่เป็นในการฟังครั้งต่อไปคืออะไร คำถามดังกล่าวนี้จะช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้

ในการฟัง นอกจากนี้ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ยิ่งผู้เรียนได้รับการฝึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้กลวิธีหรือปัญญาในการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนก็จะสามารถจัดการในการเรียนภาษาด้วย ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความตระหนักในกลวิธีหรือปัญญาในการฟังไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้เรียน เพื่อที่จะประเมินความตระหนักในกลวิธีหรือปัญญาในการฟัง ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนบรรยายวิธีการฟังและสิ่งที่ผู้เรียนรู้ในฐานะที่เป็นผู้ฟังภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ โดยการให้ผู้เรียนเขียนรายงานตนเอง เช่น การเขียนบันทึกการฟัง (Listening Diary) ซึ่งแตกต่างจากการเขียนบันทึกทั่วไป กล่าวคือ ผู้เรียนจะเขียนบันทึกเกี่ยวกับมุมมองที่แตกต่างกันในการเรียนรู้ภาษา นอกจากนี้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่ตนสังเกต และสิ่งที่ตนได้รับรู้ในขณะที่เรียน (Cohen, 1987, p. 32; Wenden, 1991, p. 77)

จากแนวคิดดังกล่าว Goh (1997) จึงได้ทำวิจัยเรื่อง ความตระหนักในกลวิธีหรือปัญญาในการฟังของผู้ฟังในภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีอายุเฉลี่ย 19 ปี จำนวน 40 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษแบบเข้ม ที่สถาบันการศึกษาแห่งชาติ ประเทศสิงคโปร์ โดย Goh ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการฟังของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยคำถามนำสั้น ๆ เพื่อให้นักศึกษาสะท้อนสิ่งที่ตนได้ฟัง และรายงานสิ่งที่ตนจะกระทำเพื่อให้การฟังของตนเองดีขึ้น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟังในแต่ละครั้ง และวิธีการฝึกฟังของตนเองหลังเลิกเรียน นักศึกษาเขียนบันทึกการฟังเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการวิเคราะห์การเขียนบันทึกการฟังของนักศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความตระหนักในกลวิธีหรือปัญญาในการฟังค่อนข้างสูง กล่าวคือ นักศึกษาตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของตน มีการสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับกับปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการฟังเพื่อความเข้าใจของตนเอง นอกจากนี้ Goh (1997) & Matsumoto (1996) แสดงความเห็นพ้องกันคือ การให้ผู้เรียนภาษาที่สองเขียนบันทึกการฟังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนการฟังของตนเอง อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับกระบวนการฟังของตนเอง และคิดหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้ทักษะการฟังของตนเองดีขึ้น ทำนองเดียวกัน Marques (2001) เชื่อว่าผู้สอนที่ให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการตระหนักในภาระงานของตนเองและมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

นับได้ว่าการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการฟัง หรือเขียนเกี่ยวกับการสะท้อนประสบการณ์ในการฟังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสอนฟังภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการประเมินผลสิ่งที่ฟัง พร้อมทั้งตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการตระหนักในความสำคัญของการเรียน นอกเหนือจากการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้กลวิธีอภิปรายในการฟัง จึงมีความจำเป็นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฟังภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศแนวใหม่ควรสอดแทรกกิจกรรมดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตนเองในการเรียนรู้

5. การถ่ายโอนกลวิธีอภิปรายในสถานการณ์อื่น ๆ

การถ่ายโอนเป็นสิ่งสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ผู้เรียนเลือกกลวิธีและประเมินกลวิธีอย่างคล่องตัว นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องหลังจากได้เรียนรู้ในภาระงาน (Brue, 1993) นอกจากนี้การถ่ายโอนสามารถช่วยให้นักเรียนตระหนักในการตรวจสอบกลวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น (Brown, 1975; Flavell, 1973)

การได้รับการฝึกใช้กลวิธีอภิปรายเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงการถ่ายโอนกลวิธีอภิปรายด้วย ซึ่งการถ่ายโอนในที่นี้หมายถึง การนำกลวิธีที่ได้รับการฝึกไปประยุกต์ใช้กับภาระงานที่แตกต่างกัน อาทิ แก้ไขปัญหา หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ การถ่ายโอนกลวิธีอภิปรายมี 2 ลักษณะ คือ การถ่ายโอนที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์เดิม (Near Transfer) และการถ่ายโอนที่ห่างไกลจากสถานการณ์เดิม (Far Transfer) การถ่ายโอนที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์เดิม คือการประยุกต์ใช้กลวิธีในสถานการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับการเรียนรู้ในแรกเริ่ม ส่วนการถ่ายโอนที่ห่างไกลจากสถานการณ์เดิม เกิดขึ้นในสถานการณ์อื่น ๆ ที่แตกต่างจากการเรียนรู้ในแรกเริ่ม (Osman & Hannafin, 1992)

นอกจากนี้ Osman & Hannafin ได้ให้แนวคิดเพิ่มเติมว่า การถ่ายโอนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับว่านักเรียนสามารถควบคุมและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการถ่ายโอนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากองค์ประกอบทางอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับระบบความจำและกลวิธีการจำ (Metamemory) เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ของผู้เรียนต่อกลวิธีที่ใช้และกลวิธีที่ควรจะใช้สำหรับบางภาระงาน อีกทั้งยังรวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับระบบความจำและกลวิธีการจำ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนในระดับเริ่มต้น หรือผู้เรียนใหม่มักจะไม่มีความยุ่งยากต่อความเข้าใจในสิ่งนี้ ดังนั้นการสอนกลวิธีนี้ควรมุ่งเน้นกลวิธีเฉพาะ รวมไปถึงว่าเมื่อใดควรจะใช้กลวิธี และจะใช้กลวิธีอย่างไร นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ตัวแปรด้านบุคคล ตัวแปรด้านภาระงาน และตัวแปรด้านกลวิธี

2. การตรวจสอบความเข้าใจ (Metacomprehension) การตรวจสอบความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับการที่สามารถระบุสิ่งที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจของตนเองในการเรียน อีกทั้งยังรู้วิธีปฏิบัติเพื่อให้การเรียนรู้ของตนเองบรรลุความเข้าใจ จากงานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่านักเรียนระดับต้นขาดกลวิธีนี้ เนื่องจากโอกาสในการพัฒนาบางทักษะมีจำกัด ขณะที่ผู้เรียนระดับสูงมีทักษะที่ได้มาจากการประสบการณ์ จึงเห็นได้ว่าการฝึกกลวิธีอภิปรายควรพิจารณาถึงอายุ และระดับของผู้เรียน การฝึกในช่วงเริ่มต้นควรจะเน้นย้ำถึงการใช้กลวิธีอภิปรายแต่ละประเภท แล้วจึงค่อย ๆ สอดแทรกกลวิธีอภิปรายประเภทอื่น ๆ

3. การควบคุมตนเอง (Self-Regulation) การควบคุมตนเองเกี่ยวข้องกับการปรับกลวิธี อาทิ เมื่อนักเรียนมีข้อผิดพลาด ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการลองผิดลองถูก หรือการสร้างสมมติฐานการควบคุมตนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะถูกถ่ายโอนโดยรูปแบบที่ผู้เรียนปรับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

4. การฝึกใช้ความรู้เดิม (Schema Training) การฝึกใช้ความรู้เดิมเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื่องจากผู้เรียนสามารถสร้างโครงสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อความเข้าใจกับข้อมูลและประสบการณ์ ผู้เรียนที่ได้รับแจ้งถึงความสำคัญของการฝึกกลวิธีและการใช้กลวิธีระหว่างการฝึก จะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้กลวิธีด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากการถ่ายโอนกลวิธีอภิปรายหลังจากได้รับการฝึกเป็นเป้าหมายหลักของการสอนคิด ดังนั้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตรวจสอบกระบวนการคิด หรือการสะท้อนอภิปรายในกระบวนการคิดด้วยตนเองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งเสริมการถ่ายโอนกลวิธีอภิปราย (David et al., 1992) เห็นได้จากงานวิจัยดังต่อไปนี้

งานวิจัยของ Campione et al. (1991) ซึ่งให้เห็นว่า เด็กที่ได้รับการสอนการตรวจสอบและการควบคุมระหว่างการอ่านในการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) จะถ่ายโอนการเรียนรู้ไปในสถานการณ์การเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์

งานวิจัยของ Everson et al. (1997) ที่ศึกษาถึงทักษะอภิปัญญา กลวิธีการเรียนรู้ และการถ่ายโอน โดยค้นพบว่าความสามารถในการตรวจสอบความรู้ซึ่งเป็นทักษะอภิปัญญาประเภทหนึ่ง เป็นปัจจัยที่สำคัญของการถ่ายโอน ถ้าปราศจากการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

งานวิจัยของ Robin (1994) เรื่อง วิธีการสอนการเขียนสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน (Metacognitive Reflection) โดยอยู่ในขอบข่ายของการวางแผน การตรวจสอบ และการประเมิน วิธีการสอนประกอบด้วย วิธีการคิดดัง (Thinking Aloud Techniques) การบันทึก การสำรวจรายการในการตรวจสอบตนเอง และการใช้แฟ้มสะสมงาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากวิธีการสอนดังกล่าว ผลการวิจัยสรุปว่า การใช้วิธีเหล่านี้ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่

อย่างไรก็ตามงานวิจัยเมื่อเร็ว ๆ นี้ชี้ให้เห็นว่าเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกลวิธีอภิปัญญาและการถ่ายโอน จำเป็นที่ผู้สอนจะต้องคำนึงแรงจูงใจด้วยนอกเหนือจากวิธีการทางอภิปัญญา (Marie et al., 2000)

ในส่วนของการถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังในสถานการณ์อื่น ๆ เนื่องจากยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาถึงการถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังในสถานการณ์อื่น ๆ ของผู้เรียน หลังจากได้รับการฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษโดยตรง แต่จากผลงานวิจัยของ Osman & Hannafin (1992) ซึ่งให้เห็นว่า การฝึกการใช้กลวิธีอภิปัญญาและการถ่ายโอนมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Lin et al. (1994) ที่ศึกษาว่า การใช้กลวิธีอภิปัญญา กลวิธีความรู้ความเข้าใจ กลวิธีจิตพิสัย จะสามารถช่วยให้นักเรียนถ่ายโอนการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาชีววิทยาได้หรือไม่ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้รับการฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญา กลุ่มที่สองได้รับการฝึกใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจ กลุ่มที่สามได้รับการฝึกใช้กลวิธีจิตพิสัย และกลุ่มควบคุม ผลวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญาสามารถถ่ายโอนงานที่ห่างไกลจากสถานการณ์เดิมได้

จะเห็นได้ว่าการถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญาในสถานการณ์อื่น ๆ เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ และน่าจะสามารถพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญาในการฟังในสถานการณ์อื่น ๆ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 หลังการทดลองสิ้นสุดลง 3 สัปดาห์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการ พัฒนาการเรียนการสอนฟังภาษาอังกฤษและวิชาอื่น ๆ ในระดับสูงต่อไป

ที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าการฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ความตระหนักในการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการฟัง และการถ่ายโอนกลวิธีอภิปัญญา ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันและสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการชี้นำตนเองในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากการเรียนภาษา